

Motion till riksdagen

1985/86:494

Börje Hörnlund m. fl. (c)

Arbetsmarknadsverkets ansvarsområde m. m. (prop. 1985/86:138)

Arbetsmarknadsverkets organisation och uppgifter har genomgått kraftiga förändringar under 1970-talet. I september 1981 tillkallade den dåvarande regeringen en kommitté med uppgift att genomföra en översyn av arbetsmarknadsverkets ansvarsområde och organisation. AMS-kommittén har sedermera avlämnat ett betänkande, Arbetsmarknadsverkets ansvarsområde (SOU 1985:7). Betänkandet har remissbehandlats, och i proposition 1985/86:138 läggs fram vissa förslag om förändringar i ansvarsområde och organisation.

Den nuvarande regeringen gav AMS-kommittén tilläggsdirektiv och begränsade därmed utredningens uppgifter, vilket är att beklaga. En mera total översyn borde ha genomförts. I den föreliggande propositionen framläggs förslag om avskaffande av distriktsarbetsnämnderna. Dessa skall ersättas av kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder. Vidare föreslås att de nuvarande kulturarbetarsektionerna på vissa arbetsförmedlingar skall omvandlas till kulturarbetsförmedlingar. Det föreslås även att arbetsförmedlingen skall ha ansvaret för akquisition av praktikplatser för skolväsendet och aktivt ägna sig åt förmedling av korta och tillfälliga arbeten. I propositionen behandlas slutligen sammansättningen av AMS och länsarbetsnämndernas styrelser.

Arbetsförmedlingens organisation

Arbetsförmedlingens uppgift är att underlätta den nödvändiga anpassningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft, vilket är en förutsättning för en positiv ekonomisk utveckling. Det är självklart att arbetsförmedlingen skall hjälpa och stödja de arbetssökande som har svårt att erhålla en varaktig anställning. Men det måste också vara en uppgift för arbetsförmedlingen att aktivt och kontinuerligt undersöka vilka arbeten som finns att tillgå och inte enbart vara en passiv mottagare av de arbeten som anmäls. De flesta arbetssökande har den initiativförmåga och handlingskraft som krävs för att själva ta kontakt med den arbetsgivare som via platsförmedlingen annonserar om anställningar. Enligt vår mening bör arbetsförmedlingen mera än hittills inriktas mot att vara ett organ som aktivt letar fram jobb och inte enbart en passiv organisation med huvudsaklig uppgift att passivt förmedla arbete.

Vi bedömer att avskaffandet av distriktsarbetsnämnderna och införandet av kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder i normala fall kan ge en

effektivisering av verksamheten. Detta torde dock förutsätta att de kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnderna får en bred politisk förankring. Det bör vidare vara jämvikt i antal partsrepresentanter för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer i nämnden. Ordföranden bör vara politiskt vald och representera kommunen. En sådan organisation ger nämnden en mer demokratisk prägel och är därmed att föredra.

Vi anser även att en mera total översyn av arbetsförmedlingslagen måste komma till stånd med syfte att lägga fram förslag om alternativ och komplement till de offentliga arbetsförmedlingarna. Det finns specialområden där den offentliga förmedlingen visat bristande effektivitet. En större öppenhet för privata arbetsförmedlingar skulle få gynnsamma effekter för de arbetssökande och även medföra att de offentliga arbetsförmedlingarna stimuleras till en större effektivitet och serviceanda.

Vår inställning innebär även att lagen om allmän platsanmälan inte bör omfatta arbete med varaktighet av mindre än 30 dagar. För korttidsanställningar understigande en månad är det inte rimligt att kräva platsanmälan. Det är helt korrekt som föredraganden konstaterar att merparten av förmedlingen av korttidsanställningarna sker via andra kanaler. Det torde också vara ett effektivare sätt än att som regeringen nu föreslår AMS intensifierar sina insatser för korttidsarbeten.

Kulturarbetsförmedling

Det nuvarande systemet för arbetsförmedling på kulturområdet innebär att AMS har det yttersta ansvaret också för denna verksamhet. Vid sidan av AMS finns förmedlingsverksamhet som bedrivs med särskilda dispenser.

Arbetsmarknadsverkets kulturarbetsförmedling har diskuterats ingående. Denna typ av förmedling har en mycket speciell karaktär som ofta kräver särskilda erfarenheter och kunskaper. Det har ofta ansetts att verket ej förfogar över lämplig kompetens för att sköta uppgiften.

Det nu föreliggande förslaget kommer uppenbarligen inte att innebära några större förändringar i den rådande ordningen. Vi kan för vår del acceptera att AMS i en eller annan form är verksam inom denna sektor. Det är emellertid olämpligt att förmedlingen av aktiviteter och tjänster inom denna sektor omfattas av ett monopol på arbetsförmedling där andra aktörer kan verka endast genom dispenser. Som propositionen visar innebär kulturarbetsförmedling också en lång rad andra tjänster (reseplanering och hotellbokning exempelvis) som ligger vid sidan av normal arbetsförmedling. Framgångsrik verksamhet på detta område förutsätter också ett såväl nationellt som internationellt marknadskunnande som inte lämpligen låter sig utövas i myndighetsform. Vi kan således acceptera att AMS verkar på kulturområdet men verksamheten bör avregleras och fri etablering för kulturuppdragsförmedling tillåtas. Det ligger också i linje med vår syn på en mer oregerad förmedling av korttidsuppdrag som vi ovan deklarerat.

Enligt propositionens förslag skall AMS ha ansvaret för att skaffa fram ett erforderligt antal praktikplatser och överlämna dessa till skolan. Skolan bör sedan ansvara för fördelningen av platserna och genomförandet i praktiken.

Vi har från centerpartiet i vår partimotion Arbete år alla (mot. 1985/86:A255) understrukt att en av de viktigaste uppgifterna för samhället är att bereda ungdomar arbete eller utbildning. I motionen framhöll vi att det nuvarande splittrade ansvaret mellan olika myndigheter på central nivå är olyckligt. Vi föreslog att kommunerna bör ha huvudansvaret för att bereda ungdomar i åldern 16–19 år arbete eller utbildning. Insatserna borde utformas så att de utgör ett led i ungdomars gymnasieutbildning, val av yrke och yrkespraktik. Med vårt förslag får kommunerna ett enhetligt utbildnings- och yrkespraktikansvar för alla ungdomar t. o. m. 19 år. AMS skall däremot ha ansvaret för att ungdomarna snabbast möjligt placeras på den öppna arbetsmarknaden. Propositionens förslag bör därför i denna del avslås.

Styrelsefrågor

I propositionen behandlades vidare sammansättningen av styrelserna för AMS och länsarbetsnämnderna. Enligt vår mening bör myndighet av AMS typ vara parlamentariskt sammansatt. Rent principiellt måste utgångspunkten vara att korporativt sammansatta styrelser ej skall förekomma. Det är vidare med tanke på den mycket omfattande verksamhet som AMS bedriver rimligt att styrelsen får parlamentariska inslag. Verket är ett av de största med sina ca 11 000 anställda och kostnader för samhället som varierat i storleksordningen 15–25 miljarder kronor. Vi förutsätter att när förslag läggs fram, i anledning av verksledningskommitténs betänkande, möjligheterna att ge styrelserna i AMS och dess underorgan en mer renodlad parlamentarisk sammansättning noggrant prövas. I avvaktan härpå bör AMS- och LAN-styrelserna få en sammansättning där paritet råder mellan arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter, vilket också överensstämmer med de principer Sverige ställt sig bakom i ILO. Detta innebär att AMS-styrelsen bör ha sex representanter vardera för arbetsgivar- resp. arbetstagersidan.

Vår principiella syn innebär också att länsarbetsnämnderna bör ha en majoritet som inte är partsföreträdare. Antalet representanter för arbetsmarknadens parter bör också på motsvarande sätt som för AMS styrelse överensstämma med gällande ILO-konvention. Parlamentariskt sammansatta styrelser kan genom beredningsorgan där parterna ingår ge arbetsmarknadens parter inflytande och information.

Decentralisering av arbetsmarknadsverket

Under de senaste åren har det skett en viss decentralisering av AMS verksamhet. Detta är positivt, och vi vill understryka vikten av att man går vidare på den inslagna vägen och att ytterligare steg tas i decentraliserande riktning. Erfarenheterna av översynen inom AMS centrala kansli är positiva och motiverar ett fortsatt arbete för en decentralisering inom arbetsmark-

nadsområdets ansvarsområde. Antalet anställa på centrala AMS och på länsarbetsnämnderna bör alltså minskas för att resurser skall kunna tillföras den direkta arbetsförmedlingen.

Mot. 1985/86:494

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsförmedlingens organisation,
2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en översyn av arbetsförmedlingslagen i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen beslutar, med avslag av proposition 1985/86:138 i denna del, att hos regeringen begära förslag om ändring i lagen om allmän platsanmälan i de delar som rör förmedling av korta och tillfälliga arbeten i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om formerna för kulturarbetsförmedling,
5. att riksdagen beslutar avslå proposition 1985/86:138 i den del som rör ackvisition för praktik och arbetslivskontakter,
6. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om styrelsernas sammansättning i AMS och dess underorgan,
7. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om betydelsen av fortsatt decentralisering av arbetsmarknadsverkets organisation.

Stockholm den 8 april 1986

Börje Hörnlund (c)

P.-O. Eriksson (c)

Ingvar Karlsson (c)

i Bengtsfors

Görel Thurdin (c)

Rosa Östh (c)

